

Priplata na cilo god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Subiu 30, 15, 7 1/2 grosa. Izlazi svake Nedjelje jednput.

Pisma svakoverstna predmeta molimo na uredničko uputi.
Neplatjena neprimamo.

God. I. U Kalači

U Sridu 14. Rujna 1870.

Broj 27.

Našim poštovanim Pridplatnicima!

Buduće je naša želja s civilnom godinom se izravniti, zato će mo ovaj četvrt samo koncem miseca Rujna završiti. Gospodu dakle koji su na ovaj četvrt, ili već o početku na pol godine platili počastno opominjemo: da će jim predplata 30. Rujna izteći, i ujedno molimo: ako bi jim volja bila i nadalje Bunjevačke i Šokačke Novine zadržat — da bi izvolili što prije svoju predplatu obnovit. A onoj gospodi — koji su iz prva već na cilo godinu novce položili izjavljamo: da će mo suvišak, u došastji tečaj uračuniti ili slučajno ako bi iz naše družine odstupiti htili, povratiti.

Izdavateljstvo.

Česi se s Nimeci dogovaraju.

To svatko zna da se nimeci i u Českoj okučili i po njegovom prirodnom umnožavanju Česima gotovo do glave dorusli. Kad se ona strana Monarhie Austrijske u jednu skupštinu sabrala, česi nikako nehtidoše u nju stupiti. Jel spominjajuć se svoje stare slave, kada su Nimačkoj Careve, Magjarskoj kraljeve davali, nedostojnim smatraše, da postanu austrijski nimačali podnožjem. Al poklem uvidjaju: da one nimece koji se po Českoj razsuli nemogu s vrata skinuti, vele: da jim se valja snijma akoje moguće pogoditi. Zato je i Česka i nimačka stranka na ovu svrhu svoje povlastnike odabrala.

No to nije naša najveća briga hoćel i kakoliće se oni izravniti. Nama se treba u prvom redu o nama brinuti. Nije stvar nepoznata: daje reihsrath i lipe priživio dneve, mnoga su mu za rukom pošla, i sama ugarska postade izmirena, čim su se i ponosili tako nimeci, da već ni sebe nisu poznavali. No slovenom i slavianom je to gospodarenje dodijalo, pa 1870. godine — premda

nehtidoše samo za nimeca raditi, izidjoše iz parlamenta, koji je tim načinom tako oslabio da nije dalje na svoji noguh stajati mogao. No od tog doba su već i nimeci omekšali, a sloveni uvidili: da Austriju treba ko oka zenicu čuvati, jel će lako njezino misto Hohenzollernsko Carstvo zauzeti, a kaki bi spas Slavianom mogo Prus prineti — to mi neznamo.

Već se od toga bojimo — da ista srića i naš sabor nesastigne. I tu je jedna nagodba koja je već 1848. ugovorena sad ovršena, a druga na svitli papir napisana. E da je izgleda da će se dnevi našeg parlamenta i u budućnosti, tako lipo izminjivati. Šta bi nam brige bilo? ljudi umiru i radjaju se — oni se ovamo nepovratjaju, a ovi naviknu na haljinu — koju su jim oči od ditinstva gledati naučili. Al ako nepodje tako, ako narodi nestanu smatrati one gospodare, koji se poslaničtva u ovakom sustavu primaju za svoje zastupnike, ako morali budemo upoznati, da ovi samo u svoje ime glasuju — onda će mo se zaluda ogradjivati

onom fictiom : da zastupnici' svu zemlju a još manje narode zastupaju. Ovake državničke izmišljotine dokje kuća puna, veliku čine zaslugu, al kad se počme ova prazniti, onda joj ni oni neviruju, koji su ju prije na jeziku nosili, živa nam je u tom poslu prilika u reihsrathu bila. Kako su Poljaci, Tyrolei, i Kranjci izišli — postade onima koji su na stolicah ostali zemaljska dvorana tisna, neobična. Dalisu pristali biti reihsrathski zastupnici? no ništa nepomože izmišljotina, neograničenog zastupništva, pripoznato bih : da valja izmirenje pokušavat.

Nama se čini da bi izravnjenje bolje za rukom pošlo : da su se ove pokrajine prije nego štoje reihsrath na nimački kalup složen, izjednale.

Ne tajimo mi, da su možne i naše dve fictie, jedna : da je svaki poslanik magjarski, drugo daje zemaljski zastupnik. Ko bi to sad pobijo — taj bi izprobanom glavom iz razprave odbigao — toje u životu parlamentarskom već tako utvrđeno : da se u znanosti državnoj kao stožer nepokretljiv stavlja, i svaka ustavnosnova na njemu nastavlja. No mi i nebi imali ništa na protiv, al se bojimo da će se i tu obistiniti : što je običavo tako kitno jednoč slavni Kossuth magjarski govornik prije 48. godine kod zelena stola prorikat : da život izmije logiku, pa šta ćemo onda činiti? ako se svrhu naše parlamentarno — državne logike stane život baš onda smijati, kad se ljudstvo na istoku i jugu zanija? Staće mo onda činiti, ako izmišljotine izgubu svoju obsinu, pa parlamenat u svojoj praznini pokažu, kada bi tribalo da je naj punii : da se ravnateljstvo ima na što pouzdano osloniti, da upraviteljstvo bude uvireno : da štoje izustio parlamenat — na to se sve pučanstvo odazvalo, i što je sabor obećao, to je sva domovina zajamčila. Ako misto toga bude sumnja — kako je čuvstvo na sjeveru, istoku i jugu onda će oma upraviteljska krila slabiti, i neće moći na sve strane pouzdano letiti. Pritirane želje nitko nemož izpuniti, al razboritost želi : da se umjerene izpunjavaju, jel baš te, ako se ono, što je pravo zataja, sve žestje postaju, i najposli ne samo pritirane bivaju, već i jogunluk kogje najtežlje izmiriti obuju.

No tako nam se čini : da bi oni našoj domovini nezaboravnu uslugu učinili, koji bi glave magjarske do tog uvidjenja doveli : da ako su nikoji slovaci baš i na magjare glasali, akosu nikoji slovaci rutheni-rumani, srbi, i hrvati baš i u parlamenat unišli, da to ne čini toliko koda bi, sadanjim sustavom sve narodnosti zadovoljne bile. Dao Bog da to bude istina. Al ako nebude istina, pa ako narodnosti na polju ostanu, neće biti mučno nji onda tamo uvesti.

Zato sada još, kada je mira i pokoja, tribalo bi za naše rane lika tražiti. Mi ne držimo to za nesgodu, što smo tako izmišani, jel tome nisu ni druge zemlje utekle. Već to bi velika po nas nesrića bila : ako se

nebi znali medjusobno nagoditi, kako da uživamo ona državna i gradjanska prava, koja su nam od 1848. godine svima prijatna : ništa drugo nefali : već da se znamo podjednako ko krvna bratja podiliti — no ako se u diobi to načelo postavi : da svakom od svačeg mora biti podjednako, nikad se neće sjediniti i najposliće do sudie doći, tako je i u državnoj diobi — ako se načelo ustanovi : da koliko je nas — neka je toliko u saboru — u ministeriumu u Sveučilištu jezika — onda će mo Babel zidjati — i najposli se razići, no hoćel se gdi god kojeg koren užilit neznamo, al to znamo : da razboriti i mudri ljudi — koji uvide : da jedan s drugim moraju ostati, ako svesrdno potraže sridstvo izravnjenja da će ga sigurno naći. Doli dakle stim parlamentarskim obsinama, da se razjasni stanje naše — i pokažese po sadanjim sustavu jel smo tako snažni, da možemo i velike navale održati, imalmo nade : da ćemo i velike udarce moći tako primiti da nepadnemo. Daćemo i jadne rane znati primiti da u njevi boli nepoginemo?

No ako nam narodno tilo nije tako učvrstjeno, bil to bilo razborito da s takim tilom nasilje dušmanina dočekamo? mudrost državnička iziskuje : da gledamo kakoćemo ono, što je slabo osnažit, štoje nejednako izravniti, da se svako udo s drugim u red i sklad strojni donese.

Što mislimo da istom tako možemo postignuti : ako po bratinskom medjusobnom vićanju i razlaganju do sporazumljenja dojdemo. O čemu nikad nije slobodno razboritom državniku dvojiti, jel dok se god na svitu nalazi bistra razuma, donle neće nestat i uvidjanja — a kad se ovo s razlozi razsvitli — nastae onde mir i pokoj gdi je prije bivo razdor.

DOMAĆI POSLOVI.

Kalačke nadbiskupie ravnateljstvo proglasiva : da će se po zahtivu 38. prosvitnog zakona 1. Listopada t. g. u Kalači trogodišnji tečaj učiteljišta katoličkog — otvoriti, u kojem će se sve znanosti pridavat — kakoji zakon iziskuje. Upisivanje obavljee se 30. Rujna, i primaće se mladići iz svršene 4. latinske, ili 2. realske — inače obvezani su izpitu se podložiti.

Tečajem godine dvanajest mladića nadariće se sa stipendiumom po 80 fr.

Napokon počastno Svećenstvo se poziva : da mladiće u svoji župah o ovih naredbah izvisti, i za ovo plemenito zvanie podobne obodri, da se obćoj potribi u pogledu škulskim dostači.

U „Pest. Lloyd“ pišu : da se u zemaljskoj tiskarni zabavljaju s pripravljanjem i tiskanjem novih marka — znakah — za uporabu pismah novinah i biljegovine. Ridkoje — da se tko po ovaki promina neošteti, al država je to činiti umorana, jel se drugćie proti varke ograditi nezna. Nastoje nove marke tako opraviti : da se podrugii put neće dati uporabiti.

Odpuštjenici se vraćaju.

Mnoge obitelji će se radostju zadahniti — jel iz

Beča navijaju: da su se svi vojnici odpuštenici koji su uzvani bili natrag kući povratili. Znamenje da naša vlada, ako bi i kanila koju rič o umirenju francusko — pruskog rata reći — toj nemisli ikaku pritegu nadostaviti. Al sigurnije je da naše ministarstvo i neće svoju službu o umirenju ponuditi, jel nimci su izjavili: da od stranih vladah savete neće primati, usljed čega ovi bi se mogli samo oružanom rukom davati.

A sad se mora svatko uztručavati — na Europevskom polju s oružom pokazati, jel ga prusi neće za vojnika smatrati, i ako ga uhvate lako na višale staviti, prikrije sud — koji štogod o prusu hoće da govori, neka prije dobro promisli, kako mu stoji glava na rameni.

I naša trgovina okretje lice Slobodi.

Kako se u kojem narodu probudi živanost na polju ljudske radinosti, oma se daće carinarske za prometne spona smatraju, al poklem mnogi mudri ljudi, u carini ne samo vrilo državna dohodka, već i zaklon slaba narodna proizvoda u nikojih strukah gledaju, zato ni su voljni carinu odignuti — ipak vele: da ova promet neugušiti potriebno je od vriemena do vriemena prigledat: u kojih stvari bi tribalo kaku polakšicu uvesti. U takoj svrhi se Austrijsko i ugarsko ministarstvo — dogovorilo da se jedna — carinarska održa conferentia — vićanje — usljid čega je ugarsko trgovačko ministarstvo sve trgovačke kamare na podnesenje mnienja pozvalo. — Peštanska kamara — koja je ovaj pridmet već pritresala — izjavlja: da je potriebno carinarsku daću umanjati: kod sladora ulja kožah, beza duhana, pamučniki i sukneni ruko tvorja — dočim ranu, pirinač šljive, i stoku od svaki uvoz ili izvozbine oprostiti želi — glede gvozdja nisu u toj sjednici do utemeljenja svojeg mnienja stigli.

KUĆNI POSLOVI.

Bllok, 1. Rujna. Razumio sam izmedju drugi da u djelokrug umitnosti spada i onaj: koji izumi kakovu koristnu stvar za napridovanje našinacah, dase i mi čim god pokažemo.

Imao bi ja vami pisati mlogo šta bi ja mogao pokazati novo iznajdjeni stvari, za veliku korist mlogima poljodilcima.

1. Plug što može kopat kukuruze prvi put, i posli obrgrati, i vinograd kopati kroz cilu godinu, jedan s kojim, a drugi dva čoveka samo.

2. Spravu što sije kukuruz vrlo laka na svaki plug može se umisti, a jeftina.

3. Kosilo za žito i travu vrlo lako, i udesno, i tako dalje drugi put mogu pokazati ako od ovoga budne naznačito u novina.

U „Novina Zagrebački“ u sićnju 1870. Štio sam od pluga što se vinograd može kopat da je u Francuskoj napravio umetnik prije 8. godina, i daje 6500 plugova upotriebio, — a kod nas žalosti prije 30. godina, ima plug pak nećehu da upotribe baš ni komsie, što samo kukuruze već kroz nekoliko godina radi većina, ali i to kadsese osvidočili daje dobra moja sprava, oni prave na drugom mistu, a meni ništa.

Još razumiosam dabi potribe bila za putujućeg učitelja, i u našoj državi kao u Nimačkoj što ima, ali da kod nas nema spodobna čovika koji zna, i rukama pokazati poslove, kano plug udesiti, i oručice držati, to mislim ja kojisam kovač već 50 godina udešavo, i oro, vrlo zado-

voljni bilisu svaki kome ja opravim, i veli u novina zadelu učitelj putujući kosom kositi, i to znam te kako, što kositi al i opraviti kao kovač tose zna dasam mlogo kosa opravio kad mlogo radiosam, i tako dalje svakoga posla što o zemlji, to i sikirom otesati, to i zidati, jednom ričjom što god kućnik triba — a osobito Likarie Marve znam kao stokarski Ličnik takome ovde i zovu sva okolica, a znam 4. jezika govoriti mojim materinim, nimački, magjarski, i po malo rumunjaški, a imam sina od 40 godina u kući, i onje kovač, a imam unuka kalfu kovačkog, on sve razumi poslove, i likarie marve, pripisaosam mu knjigu na naš jezik, od konja kakose ima odhraniti, bolesti poznati, uzrok bolesti, i likovi, tako isto, i od rogate marve, i svinja, sa 122 strane za 5 coli dugački listovi 2 1/2 široki molim ponizno štabi to koštalo štampati. ¹⁾

Akobi služila sriča meni, i mojemu unuku za putujućega učitelja jabi premda je meni 70 godina za mene bi bilo teško mlogo putovati, ali moj unuk onje 15 godina sad dakle njemubi bilo lakše, a jabi ga uputjivao koliko bolje, da zadovolji onomu zahtivu što velu u „Novina Zagrebačke“ kako gore naznačito ima, prvo da nema kod nas spodobna, drugo daje vrlo potriebno ovose može, i od obštine osvidočiti naše, da razumim štogod triba kućnik da zna dobro, naučitise može. ²⁾

I. M. Stokarski Ličnik.

Nemeš-Militič, 10. Ruj. Iz dubljine srdca mog, moram ove bunjevačke novine pozdravljat, koje ovaj naš zabatan narod, koji je dosad u tmnih posrcu, na svitlo izvodit trude se. Znamo da duh vrimenta sa sobom nosi: da narod čitat i pisat umi, jel samo onaj ima budućnost u kraljevini, koji sjednom rukom pluga, a s drugom knjige i pera se vaća, i najmanji narod koji je u pismu i štivenju napridovan, i u trgovini razabran, u manjem komadu zemlje, i u većem broju lakše živiti mož, nek neumitni narod u većoj zemlji, zato svako mu sam ove novine priporučivo, koj samo malo umi u čitanje, jel više putah čitajuć, veću umitnost steći mož, ove su novine, kao zvizda zornica, koja pokaziva puku svitlost, i zove jih da njezinu svitlost slide, da više ne čamiju u mraku. Onaj narod opet koji u drugoj ruci bukaru drži, izgubijo je budućnost i sažalenja je vridan. Istina da je iz prva dosta teško bilo razumit ove novine, al s trudom i vrimenom uvik većma ćemo razumit, i ponda ćemo faliti onu ruku, koja k nami ove piše, i za nas svoj trud čini. Cina je ovi novinah taka mala, da svaki samo ako hoće držati tereta, toliko još i više makar za ništo damo. Uzrok ovog tereta u razumivanju ovih novinah s jedne strane u tim nalazim, da kod nas u školami, — premdasmo jednog broja s magjarima — s najveće strane sve se magjarski uči. To je s druge strane lipo i zahvalno, jel dite izlazeć magjarski jezik pošteno razumi, čitat i pisat u njemu znade, al ja mislim da bi na materinski jezik veći pozor imati mogli dobro na srdce uzimajuć, što govori jedan glasovit slavjanski pisar: „A vi mladići . . . učite i druge jezike, ali da vam tudji neiztira materinog iz srca, da nebude rat i dubina u mislih vaših.“ Iskrice XXIV. Zato ovo jedno priporučujem učiteljima, i onima, kojim se ta stvar tiče, da nuz magjarskog jezika, i na ovaj naš bunjevački jezik pozor imadu, jel taki onde, u ovim slavnim bunjevačkim

¹⁾ To je teško ovako pogoditi, al na 1000 primera jedan ark obično 24—30 fr. košta. Ured.

²⁾ Triba se plemenitoj zagrebačkoj gospodarstvenoj zadruzi javiti. Ured.

jeziku umitni učenici, mogli bi druge proste ljude na one riči učiti, koje nisu baš kod svakog čovika poznate n. p. telegram brzjav; gvozdenuput : želznica . . . i tako dalje, koje bi učenici od razboritog učitelja učeli druge proste ljude na to obučavali.

Ovaj naš narod u mnogih stvarih se izobrazio ali i iz opacio. U prišnjem vrmenu to nikad nebi mogo viditi, da u velikom blagdanu ljudi sakupljeni na sokaku, s divanom pod velikom misom provedu ovaku veliku svetkovinu. Naši stari veliki blag dan uvik su u crkvi sakupljeni, proveli. Ovog je naroda uvik dičila biljega pobožnosti, al sad se oladjiva, samo da se i Bog za njeg ne oladi.

Pa šta još?! i take badavadzie vidimo, koji svu svetkovinu počec u oči, kroz cil blagdan, čak s drugom noćom s kartanjem provedu. To vi p. p. urednice nebi ni virovali! al ovo po mojim uvižbanju kao istinu kazati moram, i dužan sam. Šta je onda posledica ove nemarnosti? To, da i poso, tako nako svršivajuć, i u posledan gotovi su poso ostavit, samo da se malo kartat mogu. Trču na kartaniu kao žedan na bunar.

Da to naši pobožni stari vide, okrenilibi se u grobu, i nebi pripoznali za potomce ovake, koji su i srcem i dušom pravi kršćjani bili, svako jutro i večer Boga moliti nezaboravši. Narod vako mora izginit. Nako i vidimo da višt švabo lako po lako od njih kupuje zemlju. Svitujem, nutkujem njih na dobro, al s malom srićom.

Sad druga vrmena živimo, gdi samo trudom s velikom čuvarnostju štogod sačuvat, i brez duga pošteno živit možemo.

Zato vi bunjevci, koji se još niste pridali nevaljanstvu, uzdignite vaše glave — ondaćete samo budućnost i živanost imati, — jel drugčije doće vrime, da će vas nestati i samo će — vam se trag za vrime znati, i od vas kao od jednog nemarnog naroda pripovidat, Bog s nami. Sandor Krojač.

NOVOSTI.

— **Strasburg jedna glavna** tvrdjava francuska obkoljena je već više nedilja od nimacah; i tako se gruva topovih, da malo ima u varoši sgradah koje nisu poremećene. Kad je gradonačelnik pohitio s moljbom zapovidniku tvrdjave: da učini mir s prusima i da poštedi varoš. Zapovidnik nimoga prislusa i maši se rukom za pištolj pa na mistu ubije gradonačelnika. Može bit da je ovo vrlo dobro vojnički, ali teško čovičanski.

— **Car Napoleon** je u Vilhemshöhu ograničen, a Carica Eugenia u Belgiji je kod jedne belgijske obitelji, kud joj i sin dospijo.

— **Prusi još nisu** stigli pod Paris glavnu varoš francuzku. Tako se vidi da nehite, jel i prusi bi volili, ako nebi triebalo i ovu poslidnju čašu izpiti.

— **Francuska vojska** opet se sakupljava govore: da je već do 350,000 hiljada narasla. Mak-Mahon nije umro, nada je da neće ranam podleći, al dulje vrimeće triebati za opravljene. General Vinoy dospioje u Pariz s 13 vlakovah (vagona) topdžia. 11 vlakovah konjenika i 14 pešaka.

— **Njegova Preuz. g. Nadb. Ludovik Haynald**, iz Mehadie srićno se povratio u Kalaču s oporavljenim zdravljom, i gomilom biljoslovnih travah; ova žedj znatnosti svakud ga prati.

— **4. Rujna u Novom Sadu** održanaje skupština

— u kojoj su prisutni bili iz 29. mista okolišni zastupnici — izjavljenoje: daje g. Militić u osudjenim članku sveg srbskog naroda čuvstvo izrazio; radi čega je u njegovoj osudi osudjen sav narod, čemu poklem se uzrok u tom nalazi: što porotniči okrivljena članka i obtužena jezik nerazumihu — odpravlja se jedna deputatia — kojoj će se priljubit, i drugi gradovah poslanici, na Njeg. Veličanstvo s nalogom izposlovati: da se prigodom nastajućeg uredjenja sudnicah — jedan porotni sud u Novom Sadu ustanovi — a visoki sabor posridovanjem predstavke zamoli: da g. Miletića na kaznu neizda.

POGLED U VILAJET.

Oči nam moraju prvi put zapet na francuskoj i pruskoj, tu se klupče još i sad namotava. Kod Sedana na bojištu take stvari se dogodile, od kaki nitko nebi znao ni sanjati, a još manje misliti. Daće francuska armadia oruže svoje položiti, i Car sebe u ruke svojeg neprijatelja pridati, to i onaj nije virovao: ko je poraz francusah — iz dubljine srca želio. Ipak se dogodilo — al šta je tako poniženje vojske francuske uzrokovalo, toće se istom kasnie odkriti — dosad hoće nikoji da znadu: da je prije nadan vojnovodja Mak-Mahon — s Carom Napoleonom u razmiricu došao — i daje Car već 2. Rujna iz jutra položenje oružja želio, tom se pak Mak-Mahon protivio, i samo kakoje ovaj ranjen bio — ugovor se posli podne pod generalom Vimpffenom učinio: Napoleona prate nikoji generali, i sluge, a sin kako vele uputioje u Englezku.

Sad bi vrime bilo da se kralj Villim kojije u proglastu kazo: da rat samo proti Carske loze i vojske vodi, sa svojima armadiama u nimačku povrati. Al kako nam odaju visti, on to činiti nekani — već se približava Parisu.

U Francuskoj prominila se sa svim slika samouprave, i misto monarhie, proglašena je republika koja se prid svim svitom ogradjuje proti rata, i želi da se mir sklopi — ipak izjavlja: da od svoje zemlje nijednog kamečka ustupiti neće, već donle će se boriti, dok dušmanina — iz svoje zemlje ne izgoni, francuska se uzda u svoje sinove, kojih će posli pet danah već do 500 hiljada oružani imati, znatoljubnismo viditi: šta će — Europa u ovom slučaju reći: ako i sad uzčutila bude, onda jel to moramo misliti, da je svako čuvstvo pravde izgubila, ili da joj bi opasna bojazan na usta lakat metnula.

Po našim mnenju nijedno nemože po Europu koristno biti, jel onda će se teško moći bojište ograničiti. Lako može u Talianih Španjulci — Portugalli, i Rumani — narodno čuvstvo oživiti, pa sve ove — košto je germane njevo, u oružano društvo svesti, i onda će se nečuvni rat započeti, koji će sve ostale narode u svoj okrug uvući. Dakle zadnje vrime bi bilo: da Europevski državnici svoja usta otvore, i kralja Villima na njegov proglast opomenu. Buduć bi sad i sgodnii izgled na izmirjenje imali, premdaje nimačka slava — razsjala, a južni nimci tobože izjavili: da oni svoje vladavine ovećavat nekane, premda osičaju: da potrebne sile neposiduju, kojima bi, nadometke i zadržat mogli. Dakle samo bi se o trošku radilo — koji bi francuska kao nadvladana, izdimati morala. Al valjada južne germanske vlade zato istom svoju umjerenost očituju, jel i tako neimaju nade: da bi jim šta g. Bismarck prigorio — buduć da

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

Nadometak 27-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

prusi kane Elsas i Lotring kao neposredno carske pokrajine velikom nimačkom carstvu učlaniti. Na to se valja da smira s pozivom nimački vladarah u Kajserslauten. Francusi se na sve strane na novo oružavaju, vele da general Vinoy — koji nije do bojišta stigao 20—50 hiljada vodi u Paris — kuda će Departementi 200 hiljada poslati. Svi ljudi bez razlike od 25—35 godina na oruže su pozvani, no sad se neće više za Cara nego za svoje ognjište i svoju ducu boriti. Ova borba dakle može još i čuda počinuti, možda će se dakle i Villim dobro promisliti, prije nego što pod tvrđave Pariške stupa. Taliani su već prišli papalsku granicu, al su na putu po ministarstvu zaustavljeni, koje još jedanput želi mirnim putem pokušati: nebi se mogli s Papom nagoditi, što bi po obe strane koristno bilo. No da Taliani nebi radi bili Papu drugom narodu ustupiti, to otkrivaju i s tim što su od mora i kopnog straže namistili, da se jim nebi Papa kako god iz rukuh izkliznio. I to govore: da je Car ruski opet pokušao nebi stranke barem na primirje naklonio. Al od uspjeha još ništa nije u vilajet prodrlo.

Austria će 15. Rujna. Svoju obću skupštinu reihsrath sigurno otvoriti, jel vele bitiće broj — poslanikah za dilovanje dostačan i u onom slučaju: ako bi svi česki zastupnici izostali, a poklem su česi izrekli: da u reihsrath ni pokaki način neće unići, premda su gotovi radi opasni okolnosti svoje poslanike za delegatije birati, čemernie izgled: da će se njev sabor razpuštati. Nećel ovako obhadjanje do raztrošenja monarhie dovesti. O Tyrolci i Sloveni se još i negovori, šta će biti onda: kada ovi neimav izgleda, na oživotvorenje svoji željah, ondud takodjer izstupe.

Iz kapitulacije Napoleonove se vidi: da se mir još kod Rheine mogo sklopiti, ako Europevski Državnici nebi strašilice, i valjada g. Bismarcka pristaše bili — koliko krvi, života, koliko imanja, i nenaknadljivog čovječjeg ruktovorja bi zaštedjeno ostalo! Sad je ponos nimački veće prostorie zauzeo, i francuse do odluke dotirao: domovinu oslobodit, ili umrit.

Onda je bila kod francusa vlada uzakonjena — s kojom se i hteli i mogli nimci pogadjat, sad kako vele nimci nisu voljni republiku pripoznat, a francusi barem oni koji vladaju, neće da gospodstvo Napoleonovo uzdrže. Dakle sve se većma muti — Bog dao da se sva Europa neuzmuti.

Francuska vlada u slučaju ako prusi hteli navaljivat na Paris, poslanikom stranskih vladah obližila je za stanište grad Tours, kuda će se onda i državno ravnateljstvo, primiestiti. Francusi sazvalisu Constituantnu skupštinu na Listopad — kojaće o formi uprave vićat.

Nebi čovik ni kazat mogo da su nimci u željah pritirani — ta kako vele g. Bismarck za uslov mira nebi više želio, već samo tri milliarda novacah, polu francuski morski galliah, i uredjenje granice po jednom kongresu, koji bi po volji njegovoj odluke donasao. — No to nebi drugo bilo već reći: neka živi francuska, al s okovanim rukam i nogam.

Kazu da su i Englezi oživili, i mira osnovu u ovoj obliki francusom predložili: naknada ratni troškovah, povratak stvari zarobljeni, i razrušenje tvrđjavah, Metz i Strasburga.

Taliani proglasima u Rimu republiku navijštjuju, i izjavljaju: da će tu naskoro u svih glavnih gradovi izvi-

kati — a Nizzanci su je već i oživotvorili — premda su carske činovnike odgonili.

Ravnateljstvo taliansko vele da će Papalsku nezavisnost osigurati, za njegovog dvora i kardinalata izdržanje godišnjicu polagati, i Stranu Rima Leoninsku Papi ostaviti.

TRGOVINA I OBRATNOST.

Vrieme je povoljnije nastalo; na trge je više rane naveženo — zato je cina prama prošaste nedilje 20—25 nov. pala vašar na vunu malo je oživio — iznelisu do 1000 m. 150 m. za niemce česljane vune — manje finie 200 m. jedno strižne za čoju našincem 200 m. sridnjofine čojne 150 m. poslidnje česljane, i dvostrizne litnje 100 m. po cini prošastog sajma.

Mast, na daljni rok 38 fr. a oma pridata platjanaję po 40 fr. sa sudom, sjabane donešena najliepša 37½—38 fr. pokvarena 36½—37 fr.

Slanina dobra 36 fr. peštanska dimljena 42—44 fr. na zraku sušena 40—42 fr. al samo obilježena ciena.

Sljive za Listopad i Studen 10½ za Listopad 10¾ fr.

Meda još nije na trgu.

Vosak Rošnavski 110 fr. Slavonski 109 fr. iz druge ruke.

Orase poklem su dobro rodili — vele: da se na Listopad i Studen po 8½—9 fr. mogu dobiti.

Grah bio 4½ fr. carinarska centa — bio sitni 4¾ fr. šaren 2¾ fr. grašak 4½—5½ fr.

NAŠA ČITANICA.

GAZDALUK.

O tom dakle izkušan gazda nikad neće dvojiti: da je za poljodilstvo koristna ovca, samo što način držanja ovacah tako se prominjiva, kako se uporabjenje zemljišta prominjiva. Dok je plug samo toliko u svojem krugu pridržavao zemljišta, koliko je tribalo da se kuća zahrani, donle je birka u paši po ukusu izbirala, i čobanu nije drugo tribalo, već noćom od vuka i tata čuvati, a danjom da nezaspje u vrulu svirati. Al danas kadaje plugu dosadilo toli vrimenta, na tavanu ležat, već i on želi da posjeti vilajetne trge, i pokaže, kako on umi brašnavo zrno stvarati, hoće se svim gazdaluka strukam da otme, i što god je prazna zemljišta uzore i posie. Živine se moraju dogovarati šta imadu činiti, jel o samoj slami, što jim plug iztrcanu ostavi nemogu živiti. Dakle vele te živine: valja gazdu moliti, da gleda kako će i njima što god biline ostaviti, jel drugčie svaka ona nečistoća koju su priko zime na slami nakupili u njima će ostati, pa će ji umoriti. No gazda kada se mudro promisli naćie: da živine imadu pravo, dakle ostaviće jim malo ledine, di mogu ako ne više barem noge pružiti, drugo sijaće jim take trave, koja se više puta u godini daje kositi, treće, o ranjoj jeseni posijaće jedan komad razom, da ima šta o kasnoj jeseni, i ranom proliću pasiti, četvrto o prolitju posiaće ugar projom ili muharikom, al ne na jedauput, već na više komada razdiljeno, da ma ovce nadju šta pasiti, toće oma i posli prva ugarenja činiti, da mu se ima gdi živina, krećati dok se nije strnika otvorila. A gdi nisu zemljišta još podiljena — tamo valja u sporazumlje-

nju svakoj živini na pašnjaku, ugari, i strniki svoje mjesto obilježiti.

No ovce su dosad koristile plodenjem, vunom, mliječkom, i gnojom, sad ako sve to uesapiš, teško ćeš naći da jeti koji novčić, od troška zaosto.

Ipak k tomu nije ta posljedica: da ovcu triba iz hatara izvijati, već valja umovati, kako bi njezino uzdržanje i sad po gazdaluk hasnovito postalo. Vuna kako vidimo teško i jeftino se prodaje, jel je iz strašne daljine svita, još jeftiniju tvorinari nabavljaju. Dakle triba viditi, koja je vrst vune koliko toliko cinu svoju održala, i to je srednje finosti, ovnovne dakle triba kupovati izvrstniog pasma, i svake godine podbirati da nam čopor jednog i to finog pasma postane, ima na sve strane taki gazdalukah gdje take ovnovi prodaju, n. p. u Bačkoj na Kis-Szálláshu, u man gazda neće propustati da sebi nabavi taki ovacah: koje prvo finiu, drugo gustju i dulju vunu radjaju. Nu i to smo izkusili: da stoje vuna bilja, tose lakše i po većoj cini prodaje, poklem je ona što ju iz Australie donesu bila ko krpa, to na gadnu vunu trgovci i negledaju, ili samo za jeftinu cinu dobivaju.

Mudar gazda neće dakle troška i vrimenta žaliti, pa ovcu po ovcu izpirati, da mu vuna ko snig bila postane, dali bi čovika trpili na trgu, ako bi djubravu ranu odneo, uvijek bi mu više u to ime od cine odbili, nego što bi djubre odmirilo.

SLUŽAVKE.

Dvorkinje, Kuvarice i Sluškinje.

Ove ćeš naći jel u očinskoj kući, gdje se na službovanje pripravlja, ili u gospodskih obitelih. Jednu u sobah — gdje vazda tare i pere — da bude sve čisto kao ogledalo, drugu u kuhinji, gdje s dobrim kusom umjetnom rukom riže i zakuvava, da svojoj gospodi — sladke jedžeke pripravi, a treća je do lakata zasukana, pa sve žulja šika, i pere, da nigdi ni jedne mačve ne ostane, tko bi se moglo na ove tužiti, kad su od rana jutro do kama večera upregnute. Za nji nije druga opočitka, osim noći, i Svetca, uz to radnjaje njeva taka: koju dovoljno sama umna gazdarica zna prociniti. Jel s čim se one priko cilog duga dana trude, to na veće teško mogu pokazati; buduće da jim je rad u neizbrojene malenkosti razdrobljen, dakle to nitko nevidi što su uradili, van oštroidne gazdarice; al ako nisu radile — to oma svaki opazi. Dakle njev dobar glas potanko i polako se razširiva, dočim se zao na sve strane razprostrani ko neugodan miris.

Toje već svakom čoviku poznato: da bez nji neima uredne, na svitu kuće, nji dakle svaka obitel upotribuje s razlikom: da su u nikoji kućah, dužnosti ove obitelkog života na pojedine osobe razdijeljene, a u drugi sve jednoj pouzdane, a u trećoj pri rameni jedine domaćice oztavljene.

Da se ove dužnosti mogu kakoje nužno obavljati, toje potrebno: da ovake osobe budu zdrave, poslušne, pokorne, umitne, virne, dušom i tilom čiste.

U zdravom tilu vele pribiva zdrava duša, dok dakle nije tilo zdravo — oma gubimo mnogo svojstva, koja postaju bližnjim koristna, zato triba da te služavke uvijek paze na svoje zdravlje, ta u pogledu društvena života to je njeva glavina, koja po radnji kamatu hrane i odila njima nabavlja.

Poslušnost toje začinka sveg života, taj omiljava — kad ga poslušnost uzdržaje, i ogorčava, kad ga neposluš-

nost ruši, poslušnost svašta izpravlja, dok neposlušnost, i ono što je upravno izkrivi. Poslušnost svašta popravi, a neposlušnost, i ono štoje cilo pokvari, tkoje nebi dakle omilovao?

Pokornost, jest uslov postojanosti družbenog života, bez nje nebi se ni jedan sat okretjao točak obiteljne družine — zato je četvrtom božjom zapovijodom obilježena, i pokaziva se u sjajnosti časti roditeljah i svih starijih.

Umitnost je neizplatjena, to je medju drugih svojstvih u čoviku štoje cvitje u — baščama. Ona olakoti sve terete života, tako da svaki svoj bez tužbe nosi. Tkoje nebi u svojoj kući obljudio?

Virnost je stina na kojoj družbeni život opočiva — ona poradja mir i pokoj — bez nje nikad neuživavaš sigurnosti osobne i imućne, ona je najčvrstji zatvor, najtemeljniji bedem — po njoj se zidja kuća, dočim se tamo gdje nje nije ruši, tkoje nebi zlatnim lancem za stup svoje obitelji zakovao?

Čistoća duševna i telesna — zauzima u društvenom životu ono mjesto koje u prirodnom pripada zraku — u njemu i po njemu svašta oživi, a bez njeg svašta gine i umire, ko bi rado pija blatnavu vodu, kad onom bistrom iz vrila izalazećom može svoju žedj utišiti?

Košto drugih, tako i ovih svojstva klica se u svakom čoviku nalazi — jel Bog hoće da je svaka čovičja zadruga podpuna i izvrstna: — da se svi njeni članovi ublaže.

Ipak ako bi i hotili oćutiti, ljudi bi po svemu svitu razvikali: da ove klice u svakom čeljadetu neisklijaju, ne izrastu, ne razvijaju se i plod nedonose; mi se nemožemo usudjivati skut plašta božje providnosti podizati, da vidimo zašto jedno ili drugo svojstvo, u dikojem čeljadetu mrtvo ostane, kada bi mu i po se i po drugog tako potrebno bilo:

Bolje će biti tamo gdje svakom otvoreno stoji pogledati, da vidimo: šta tamo sbiva, što se u posledicah tako opasno razvija.

No Služavke su sve po najviše od siromaški roditeljah odhranjene. A ko u njima dakle što manjka, što mučno osičaju gazdarice, tomu su izvećeg roditelji krivi; jel ovi dieu svoju neuče na radnju na neprikidnu poslenu zabavu, koja će jim hranu i odilo radjati, sami poslom obkupljeni i onda ako bi šta umili — nedospuju, ipak dieu i koji bi mogli u škulu nešaljju, da jim se pamet nauči misliti, i srce pošteno ćutiti, odtud je: da pritegnu 7 glavni grihah pri sedam glavnih kriposti, i sbog toga u više slučajevih zaluda tražimo svojstva: koja bi gazdarici — poslušnost, pokornost, marljivost virnost i čistoću ujamečila.

Dalje te služavke već kano još mladane u tudje ruke dojdju; dakle u one, koje od ti služavkah sve to poželjavaju što je sebi i njima dobro. Ipak kod mnogi služavka opažavamo: da ništa drugo nisu iz gospodske kuće izneli, što bi svakog poštena čovika zanimalo, van nikoliko ugladjeni riči, koje se na to upotribuju, da se tamnost pameti i odurnost srca za koji čas pokrije n. p. službenica ponizna, ljubim ruke i. t. d. za kojim tušta puta taka nespremnost pameti i srca se skriva, ko za onom haljinom svilenom: koja gadno neoprano tilo pokriva.

Čovik svaki od duše i tila sastoji; obadvoje moraju se njegovati — da onoj svrhi dostaje, nakoju su stvorena. Čovik se pametjom i srcem različiti od svakog drugog stvara, pametjom umuje, srcem osiča, i odaje volju,

a svaki poso na svitu nosi na sebi biligu pameti, i srca — okolo ova dva privijaju se sva ona svojstva : kojasma prije naveli, priko pameti — i srca triba da prilaze, i od svakog što muje, potribno prime, i tako u život ulizu. Al kad sad take služavke dođu kano mladjane u kuću : gdi o njevoj pameti i srcu nitkose nebrine, već samo paze na poso koji iz ruku njevi izlazi — a na to da taj poso sve izvrstni i srdačni postane, da se umno i voljno obavlja, o tom nitko glavu svoju netare. Bili dakle čudnovato bilo? ako ove služavke nebi umovale, i nebi osi-ćale, već istom kano stroj kaki zapovijeni rad vršile. U kojem bi zalud tražio virnost, umitnost, i marljivost, koja se nikad nedadu platit — ovoje radnja, koja se podkrip- ljava s kripostima, a ove žile svoje pružaju u pamet i srce, dakle ako su ova zanemarena, kriposti žile malak- saju, i radi se istom ono što se plati, i to tako kako se plati, i radi se onda istom kad se nadgleda, kojim nači- nom postane gazdarica svojih služavkah najniža slus- kinja. Batina, globa — vrlo su stvari telesne i do pameti i srca nedostizaju.

Dakle valjdaje pamet i srce bez gospodara, i na nji nitko ikaka nebi imo upliva? — O ne, što je na svitu, to sve mora imat svojeg gospodara, i poklemje pa- met i srce štogod duševno, naravnoje da gospodara samo duševna mogu imati, i to je jedini Bog. Ovoga priliku, u nauku i Sakramenti, u Svetoj Misi i pridiki, u izpovidi i pričesti, tribalo bi prid mladjane služavke u crkvi držati, da njeva pamet neodivjači, a srce okrutno nepo- stane.

No nijeli grahtenje kod gazdaricah uzbuditi, ako bi htili kazati : da je to njeva sveta dužnost : da se o pa- meti i srcu svojih služavkah pobrinu, koja dužnost ima svoj ne poremetjeni temelj u četvrtoj božjoj zapovidi. Al gazdarice misle : da bi velika šteta bila — a ko bi slu- žavka nediljom i svetcom u crkvu otišla ; kakaje pobuna u kućnom redu, kad kafa nije na običajnu uru skuvana, soba neizmetena. No gazdarica nepromišljava : da ako i nebi na dužnost gledali, već samo na koristnost, da se običaji kućni sto puti priko nedilje pomrse — radi ne — virnosti, nemarkljivosti, neumitnosti, nečistoće neposluš- nost i nepokornosti čeljadeta.

To je dakle što manjka služavkam, koje misle da je bolje volju božju prikoracit, i njegovo štovje zanema- rit, nego volju gazdarice radi božje volje, ako bi se ove protivile prikršit — jel vele Bog nepedepsa, al gazdarica globi, dočim bi dobro bilo zabilžiti : što reče Bog kod Ma- lahie proroka 1. 6. Sin poštiva oca, i sluga svojeg gos- podara, ako sam dakle ja otac, gdje moja čast, i ako sam gospodin gdje bojazan? gazdarice skidaju s pameti, da Bog i tamo dohića, kuda, oni i nemisle.

No poklem ove služavke naviknu samo se o tilu brinuti, budući da to vide i čuju od svojih gazdaricah, jel čudo, što uvijek samo svoje tilo prid očima drže, i ako se korist gazdarice s ovim ne slaže, onda ovu tilu svojem podlože. i gazdaricu s njezinom kućom zanemare.

Ovo nelajanje za Boga od obe strane, na tolikoje već dovelo služavke : da i take slobostine sebi u pogodbi uslove, koja se s poštenjom i čudorednostjom kućevnom neslaže. Al šta mare gazdarice, što će njeva dica neva- ljanu priliku vidit, nevaljane proklete i bogogrdne riči slušat? šta one mare što se u njevoj kući Božja volja i zapovid gazi, samo vele nekaje radnja odradjena, maće duša čeljadeta biti i pokarana, gazdarice zaboravljaju : što reče. Sv. Pava Apostol, koji se pak nebrine o svojih pog-

lavito kućevni čeljadih, zatajoje viru, i manjeje vridan od nevirna. Timoth. 5. 8. Ako tko misli : da može čovik i onda viran biti čoviku, akoje Bogu neviran, taj mora pri- pravan biti : da mu se nevrši čovičja i to krštjanska, već poganska i to živinska služba.

Iz ovog izvora teče sve ono zlo : koje jednako izvija svoje pogubne posledice na gazdarice i služavke, jel vrlo se vara tko misli : da će ono zlo : koje je po- zanemarenju moje dužnosti drugog pritislo — samo na tom ostati — kad i nemislio budem, onda će me nje- gova opasna para zadahniti, paće sve moje dobro uve- niti.

Putničke bilješke.

4. Kolovoza t. g. stavi se na put oboružan bun- jevačkom torbom, i u njoj javor gusle zadiveno tananim gudalcem. Podjem u kraj, gdi stanuje naš mili rod, u čez- nutju za njim, da vidim, te što na njemu i u njemu opazim u torbu si pokupim.

Približavajuć se k gnjizdu bunjevačkih sokolićah, tu me prvo bunjevka umiljato pozdravi s „hvaljen Isus“ na što mi se uzbuni nika buka u čuvstvenih grudih, iz- vadim si iz torbe moje zujne gusle u uzhitjenom duhu, punim srcem zapivam :

Ej Zomboru divni perivoju!
I teb' moram zapivati koju
Od pisamah, što u torbi nosim,
Lipsu sriću od Boga ti prosim.

Oj ti mili svaznajući Bože!
Što je samnom, što to biti može?
Da mi oganj u prsiuh plamti,
Da mi srce nezna mirovati. —

Kud pogledam širom po ravninah,
Puno vidim naših tu milinah;
Tu bunjevku i srbkinju slavku
U narodnom odilu si svaku. —

Svaka puna čara i milote,
Čitaš slasti raja i krasote;
Razsulo se u njih tako reko,
Oj ta zvizdo-puno sjajno nebo.

Svaka mise umiljato javlja,
Lipo zboreć lipo me pozdravlja :
Ko da znadu, da im oko bratca
Željno motri zoru u srid lica. —

Tu ti vidim širom naših stadah,
Tu pastira, bunjevca mi mlada;
Sve što vidim, ta sve mi veli oj,
To je bunjevački mili rod tvoj.

Zatim dodjem u varoš, gdi se sa mojimi suputnici u gostionici u red pokupim; ele sada kuda će pobro, nego svomu pobratimu. Prvo pohodim moga pobratima Ivana, kano roda mi čestita i značajna sina. Tu se bratskom odahnostju, izkreno porazgovorismo o našoj književnoj sirotinji, razvitku i o okolnostih narodnje nam prosvite. Da sam bio imao vrimenta, dakako, zadubili bi se i dublje u razgovor odnosno na posredke i kanoti čimbenike po- kreta narodnjega; a napokon izagudio bi mu jednu ba- rem bunjevačku pismu. — Žarkim ljubcem raztavismo se, i podjem kroz pijacu, koja bijaše dubko napunjena svjetinjom. Tu postanem, poslušam, ogledam se; al sve to rojom roji i zuji milozvučnom bunjevačkom ričom. —

Dođem u jednu gostionu, gdi nadjem moje suputnike uz hladno pivo sideće u sboru 5 učiteljah. Pridruži jim se i ja al na moju baš nepovoljnost, svi cvrkutaše nimački. Ja pako, ko sam uputam u tom jeziku kao švabo u gajde, dakako, bijaše mi šutiti i pomalo guckati. Al kad napokon uze se jedan mladjan učitelj bahatati se i u svoj napetosti kanoti porugljivo reče mojemu susedu (komšii) „ti si bunjo.“

Na što mu moj bunjo g. P. é odperto odvrati : „Jest, ja sam bunjevac, a to ostajem dok sam živ. Aliti maloumnjače! baš se bunjevcem imaš zahvaliti, da si zomborski učitelj.“ — Pomislim si ha! sad sam našo moga čovika. Počmem razmišljati, kako je to? tu vidim 5 nimačkih učiteljah, a bunjevačkih baš nijednoga. Daklem su bunjevačke škole zar gđigod na kraj varoši ili u salaši? Zar za njih mista nije u središtu? — Srbliji imaju svoje škole baš pod istim krovom ukupnih učiona; imaju svoju obuku i u realnih škola, a naskoro i u gimnazialnih; a to je pravo hvale su vridni! jerbot na nepokretnom svomu temelju čuvaju svoja prava, značajno šire svoj krug djelatnosti.

A što naši starosidaoci bunjevci? koji su valjda u najvećemu broju, oni neuživaju svoja prava i školske blagodati?!

Istina je, Zombor valjda ima koju školu, gdi se bunjevački uči nu je li shodna je li vrstna? a to radi posredakah o kojih samo zavisi valjanost škole, to pako nevelim bez uzroka. Evo : g. 1863. dva zomborska roditelja donesoše dteu svoju P. i A. P. i pridaše mi, da ih privatno podučavam i pripravljam na izpit latinske škole. Dočim su u Zomboru magjarski učili, naravno nastavi jim magjarski pridavanje. Ali jok! stim nikud; jerbot magjarski nisu znali, dakle ni razumili. Sad nastavim obuku bunjevački, al ni tako nikud; jer bunjevački valjda nikad nisu čuli ni učili, dosledno bijaše im neobično i neudesno. Čemu posledak bijaše, odustati od dobre nakane ostaviti se škole, a sada valjda i telečnjak nose (golemu štetu i pod timće uvidjat neznanosti, al još boljma kad nemogli budu ko druga bratja politička prava uživati, jel neznadu štiti, ili ime svoje podpisat. Ured.)

A takovih primerah ima dosta, da su bunjevačka diteca ostala bez obuke i nauke, u svomu najmiljemu materinskom jeziku; s čega tako propadajuć bivaju metlom svačijega praga.

Polazeć iz varoši (grad), ali tužan što opazih? Žalovita li prizora! Skoro prid svakom krčmom (mijanom, bircuzom) vidim siroticu bunjevku, ili joj sinčića siditi na kolih, dočim otac u krčmi uz gajde pije, i proliva skupo vino; izvedu li ga napolje, al on se uzdetura ko hrdjavi točkovi na zloj osovini. Propitkam, zar se bunjevci još nisu ostavili pijanštine? Ogovoriše mi ne. Po staroj navadi i modi u stopce sliđu sinovi, otce si piju, i to obično jednu cetvertinu, trećinu prodane marve ili hrane popiju. Hm! tako dakle, oni gutajuć vino, proguta ono njih, kuću, pokućstvo i opravu. Težak (poljodilac), koj je podan pitju, neće obogatiti. Veli sv. pismo. (Crkv. 19. 1.)

Mudri Diogenes prolazeć nikoć pokraj kuće pijanca reče : „Ja sam znao, da će ova posve zapita kuća skoro izbaciti svoga gospodara, pa gle isto mu se i dogodilo. Isti mudrac reče čoviku, prije vrlo bogatu, koj je sve blago pijanstvom profréko, zatekav ga, gdi kukavno jide, reče mu : „Da si uvijek tako ručao, nebi morao tako sada večerati.“ — Nije ti dan želudac, da ga puniš i raztežeš.

Ti valja da budeš njegov gospodar mudar, a ne lud rob.¹⁾ Naš bunjevački narod a snjim i Šokei baš toj zloj i propastnoj navadi robuju. Pijanstvo, kod kupovanja i prodavanja tako zvani aldomaš, svatove, po tri danah (trodnevno) proštenje, daće, večere (kod klanja svinjah), to su poglaviti i pugnubni uzroci, s kojih nam narod toli u siromaštvo propada, gine i nestaje. A tomu se zlu doskočiti može, počamši u školi. Učitelj, koj je pozvan, određen, i na to izabran, ne samo da mladi naraštaj uči nego i odgaja tako, da s vrimenom svako dite bude koristno udo čovičanskog i gradjanskog dužtva, pravi krstjanin čestito udo sv. crkve Isusove, uman, uredan čovik. Kad je Grkom roditeljem bila sveta dužnost pokazivati dteci pijana roba govoreći : „gle što vino čini od čovika.“ Kolika je veća dužnost učiteljem u knjigi dotičnoga štiva ne mekaničko se držati ko pijan plota, nego pozornostju izvesti u prostorje žitja (života), te s primeri dobro dteci pridočiti pijanstvo, i odtud zle posledice opisati, da je pijanstvo pogrda prilike božje i po tom čovika dostojanstva, — da guši dobar i pošten glas, da je raspikuća, ubojstvo, a to kako učitelj, tako i kateketa iz bibličke povisti iz sv. pisma.²⁾

Tako dtecu pripravljać za kašnje žitje (život), triba ih učvrstiti u dobru i priučiti jih redovitu redu, točnoj porabi vrimena i posluhu. Bunjevac.

CINA RANE.

Peča, 13. Ruj. Žito. Tisansko najslb. tšk. 83 fnt. 4 fr. 60—70 n. najblj. tšk. 88 fnt. 5 fr. 35—45 n. banatsko najslb. tšk. 83 fnt. 4 fr. 55—65 n. najblj. tšk. 88 fnt. 5 fr. 30—40 n. stolnobiogradska najslb. tšk. 4 fr. 60—70 najblj. tšk. 88 fnt. 5 fr. 35—45 n. bačko najslb. tšk. 83 fnt. 4 fr. 55—65 n. najbl. tšk. 86 fnt. 5 fr. 10 n. Raž tšk. 78, 79, 80 fnt. 3 fr. 15—35 n. Ječam tšk. 44, 48, 50 fnt. 2 f. 40—70 nov.

Baja, 10. Ruj. Žito čisto, tšk. 83 fnt. 9 fr. 67 n. srdnje tšk. 80 fnt. 4 f. 57 n. Napolica tšk. 78 fnt 3 f. 33 n. srd. tšk. 76 fnt. 3 f. 23 n. Raž tšk. 76 fnt. 2 f. 80 n. srd. 75 fnt. 2 f. 70 n. Ječam tšk. 66 fnt. 2 f. 13 n. srd. 63 fnt. 2 f. 10 n. Zob tšk. 44 fnt. 1 f. 70 n. srd. 42 fnt. 1 f. 60 n. Kukuruz tšk. 90 fnt. 3 fr. 33 n.

Novije.

Telegramm Uredničtvu Bunj. i Šok. Nov.

Novisad 12. Ruj. Ovo godišnja srpska omladinska skupština krunisa la je svoj rad usvajanjem slobodno demokratičnih načelah; sinoć u počast Mileticu sjajna bakljada, medju dve čestitke odlikovaosi pozdrav čestitog našeg katoličkog župnika odsika iz Slankamena, ogorčenje veliko protiv nepravde.

Poruke uredništva.

S. G. D. D. Malo naše Kolo. svaki dan se širi, a prilazkom ovaki muževah i snaži. Pišite kako historička načela iziskuju grane su kite, al stablo je život. U Obćem opisu mislim da će sva plemena miesto svoje naći. Namaje za početak taki naslov — triebo, al nije svrha dieliti već ujedinjivati. G. F. R. K. Naće mo ti zgodno miesto medju naši pjesnici G. S. Upisat će mo te medju nadničare našeg plemenitog roda; Nastojat valja, i od crkve al ne iz sakrištie — već iz javne dovrane nčena svieta govorit : to je našeg vika ukus — tko želi da ga uslušaju mora s njevim jezikom govoriti.

¹⁾ S. Ivan II, hom. 13. ad Philip.

²⁾ Crkv. 19. 1. Piss. 21. 19. Sv. Ivan Zlat. hom. 13. ad Philip. Izaia 28. 7. P. Crkv. 17. Luk. 17. 27. Math. 23. 33. 1. Petr. 5. 8. S. Aug. cons. 1 g. c. 8. S. Ambroz.